

ENDOCRINOLOGIA

Curs 1992-1993

Professorat:

Juan Hidalgo
Mercè Giralt

1. Introducció. Funció de les hormones: Reproducció, creixement i desenvolupament, manteniment del medi intern, i producció d'energia, utilització i enmagatzemament. Composició química. Relació jeràrquica entre glàndules endocrines i amb el sistema nerviós.
2. Receptors nuclears: receptors d'hormones esteroidees i tiroidees. Estructura general. Interacció amb el ADN. Control de l'expressió gènica.
3. Receptors de membrana: receptors amb activitat tirosinquinasa, amb activitat amb proteïnes G, amb formació de canals iònics, ó amb transducció desconeguda. Estructures generals. Metabolisme.
4. Transducció: nucleòtids cíclics com a segons missatgers. AMPc: interacció hormona-receptor-proteïna G-adenilat ciclase. GMPc: formes soluble i particulada de la guanilat ciclase. Fosfodiesterases. Proteïnes quinases. Oxid nítric.
5. Transducció: fosfolípids com a segons missatgers. Via del polifosfoinosítid. Trifosfat d'inositol i diacilglicerol. Calci, calmodulina, PKC, eicosanoids.
6. Prostaglandines, tromboxans i leucotriens. Estructures generals, síntesi i funcions. Accions sobre el sistema endocrí.
7. Neuroendocrinologia: control del sistema endocrí per l'hipotàlem. Estructura del sistema hipotàlam-hipofisari. Eixos hormonals. Vies neuronals que controlen la secreció hipofisària.
8. Factors hipotalàmics que controlen les hormones hipofisàries. Distribució. Estructura, síntesi i regulació.
9. Neurohipófisi. Estructura. Vasopresina. Oxitocina. Neurofisines. Control de les hormones neurohipofisàries. Factors moduladors. Pars intermedia. MSH. Proopiomelanocortina. Fisiopatologia.
10. Opiacis endògens: encefalines, endorfines, dinorfines. Estructura, síntesi i regulació. Distribució. Accions fisiològiques.
11. Hormona del creixement. Biosíntesi. Control hipotalàmic, central i perifèric de la síntesi i secreció de GH. Accions fisiològiques. Somatomedines. Fisiopatologia.

12. Factors de creixement: IGF, EGF, PDGF, FGF, NGF, CSF, eritropoyetina, hormones tímiques, interleuquines.
13. Control endocrí del desenvolupament i creixement: GH, tiroidees, insulina, glucocorticoids, esteroids sexuals.
14. Eix hipotàlem-hipòfisi-tiroideu. Anatomia funcional de la glàndula tiroides. Síntesi i secreció de les hormones tiroidees. Tiroglobulina. Regulació de la producció extratiroidea de T3. Control de la síntesi i secreció de T3 i T4. TRH, TSH, mecanismes de retroalimentació. Accions fisiològiques. Fisiopatologia.
15. Eix hipotàlem-hipòfisi-corticoadrenal. Anatomia funcional de la glàndula adrenal. Síntesi i secreció de les hormones corticoadrenals: glucocorticoides, mineralocorticoides, esteroids sexuals. Control de la glàndula adrenal. Mecanismes de retroalimentació. Accions fisiològiques. Ritmes de secreció. Estrés. Fisiopatologia.
16. Sistema renina-angiotensina. Mineralocorticoides. Factor natriurètic atrial: síntesi, secreció i accions fisiològiques. Fisiopatologia.
17. Mèdula adrenal. Relació amb el sistema nerviós simpàtic. Síntesi i secreció de les catecolamines. Accions visceral i metabòliques. Estrés. Fisiopatologia.
18. Pàncreas endocrí. Insulina: receptor, glicà d'inositol, control de la síntesi i secreció, accions fisiològiques. Glucagó: control i accions fisiològiques. Altres pèptids pancreàtics: somatostatina, polipèptid pancreàtic, pancreostatina. Fisiopatologia.
19. Control endocrí del metabolisme del calci, fosfat i magnesi. Estructura de l'os. Anatomia funcional de la glàndula paratiroides. Cèl.lules C de la glàndula tiroides. Síntesi i secreció de la parathormona i calcitonina. Vitamina D. Control i accions fisiològiques. Fisiopatologia.
20. Control endocrí de la reproducció. Factors externs que afecten a la reproducció: cicles de llum/fosc, temperatura, menjar. Glàndula pineal: anatomia funcional, efectes endocrins i no endocrins. Control de la síntesi de melatonina.
21. Feromones i reproducció. Feromones: definició, classificació, fonts i òrgans receptors. Efectes sobre la fisiologia de la reproducció.
22. Eix hipotàlem-hipofisi-testicular. Anatomia funcional del testicle. Síntesi i secreció dels esteroids sexuals durant els períodes fetal, infantil i puberal. GnRH, LH, FSH, mecanismes de retroalimentació. Regulació paracrina testicular. ABP. Inhibina. Accions fisiològiques dels esteroids sexuals. Control de l'espermatogènesi. Fisiopatologia.
23. Eix hipotàlem-hipofisi-ovàric. Anatomia funcional de l'ovari. Síntesi i secreció dels esteroids sexuals durant els períodes fetal, infantil i puberal. GnRH, LH, FSH, mecanismes de

retroalimentació. Estrògens, progesterona, andrògens, inhibina, relaxina, factors ovàrics locals. Control endocrí del cicle ovàric i dels canvis funcionals associats: fase folicular, ovulació, fase lútea i fase menstrual. Oogènesi. Altres accions fisiològiques. Fisiopatologia.

24. La diferenciació sexual: sexe genètic i gonadogènesi. Diferenciació gonadal. Control endocrí de la diferenciació del sexe somàtic: desenvolupament dels genitals interns i externs. Andrògens, estrògens, hormona antimülleriana. Diferenciació sexual de les estructures neurals: efecte dels esteroides sexuals.

25. Control endocrí de la gestació. Fecundació. Implantació del blastocist. La placenta com a glàndula endocrina: hCG, estrògens, progesterona, lactògen placentari, glucocorticoides. El sistema endocrí fetal. El sistema endocrí matern.

26. Part i lactància. Glucocorticoides i oxitocina durant el part. Control endocrí de la lactància. Desenvolupament de les mames: estrògens, progesterona, prolactina, lactògen placentari. Producció i expulsió de la llet: prolactina i oxitocina. Paper d'altres hormones. Altres accions de la prolactina i la oxitocina. Regulació de la síntesi i secreció de la prolactina.

27. Hormones gastrointestinals: gastrina, colecistocinina, pancreozimina, secretina, glucagò, GIP, VIP, polipèptid pancreàtic, somatostatina, neurotensina, motilina, substància P, bombesina.

28. Accions dels neuropèptids sobre el sistema nerviós central: CRH, GHRH, somatostatina, LHRH, TRH, VP, oxitocina, pèptids de la proopiomelanocortina, opiacis, pèptids "intestinals". Accions d'altres hormones.

29. Integració: hormones i estrès.

30. Integració: hormones i exercici.

31. Integració: hormones i malnutrició.

32. Integració: hormones i obesitat.

33. Integració: hormones i sistema immunitari.

34. Integració: hormones i densitat de població.

35. Integració: hormones i envelliment.

PRACTIQUES D'ENDOCRINOLOGIA

1. Diabetis induïda per estreptozotocina en rata.

Seguiment del guany de pes corporal, ingesta d'aigua i menjar, volum d'orina i número i pes de bolus defecatoris, durant 3 dies. Un cop sacrificades les rates, es valorarà l'efecte de la diabetis sobre el pes dels òrgans, i es quantificarà la glucosa, proteïnes, triglicèrids i urea en el serum, i la glucosa i urea a l'orina. El glucògen hepàtic serà també quantificat.

2. Adrenalectomia.

S'estudiarà l'efecte de l'adrenalectomia sobre la majoria de paràmetres abans esmentats.

BIBLIOGRAFIA

1. Textos generales de Fisiología (ver bibliografía de la asignatura Fisiología Animal).
2. Textbook of Endocrinology. J.D. Wilson & D.W. Foster. Ed. Williams.
3. Neuroendocrinology. D.T. Krieger, J.C. Hughes. Ed. Sinauer Associates.
4. Fisiopatología. Smith & Thier. Ed. Panamericana.
5. Biochemistry for the Medical Sciences. E.A. Newsholme, A.R. Leech. Ed. J. Wiley & Sons.
6. The Physiology of Reproduction. E. Knobil, J.D. Neill. Ed. Raven Press.